

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele”-

Liviu Rebreanu

CUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBLICATIE EDITATA DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XX Nr. 123 * IANUARIE 2017 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

S-a stins din viață prof. univ. dr. Sorin Login!

Motto: „Nu ști nimeni că m-am dus,
Numa' or vidé că nu-s!”

De câțiva ani încoace, între mine și dl. prof. Sorin Login, se stabilise o tradiție. În Ajunul Crăciunului, nepoata mea, Ana Maria (într-un an s-a întâmplat să fie și colega ei, Eliza Silași), îl colinda la telefon. Îi producea o plăcere nemaipomenită. Îi auzeam răsuflarea emoționată și-mi dădeam seama că re trăiește clipele copilăriei cu o intensitate maximă. Cred că plângea, pentru că mulțumea cu glasul total schimbat.

Ca de obicei, l-am sunat și-n anul acesta. Mi-a răspuns soția sa, care, cu mare durere în suflet, mi-a dat vestea năprasnică a decesului soțului: atac de cord, joi, 22 decembrie 2016. Bunul Dumnezeu i-a dăruit 80 de ani.

Prof. univ. dr. Sorin Login s-a născut în 18 mai 1936, în comuna Rodna, jud. Bistrița-Năsăud, dar a urmat școala primară în Maieru, (avându-l învățător pe exigentul său bunic Silivan Coruțiu), unde tatăl său, avocatul Traian Login avea casă, vizavi de Biserica greco-catolică. Și-a continuat studiile la Liceul Teoretic din Bistrița, pe care l-a absolvit în 1953, după care Institutul de Medicină și Farmacie, Facultatea de Medicină Generală din Cluj, pe care a absolvit-o în 1959; ca elev și student și-a petrecut vacanțele la Maieru. Între anii 1959-1961 a funcționat ca medic de circumscripție în comuna Romuli, jud. Bistrița-Năsăud, între 1961-1962 medic cursant secundariat în radiologie, între 1962-1964 a fost medic secundar în radiologie la Policlinica Combinatului Siderurgic din Galați, apoi, între 1964-1970, a lucrat ca medic specialist în radiologie la Policlinica nr. 2 din Galați, pentru ca între 1970-1975 să fie medic specialist în radiologie la Spitalul Județean din același oraș. Din anul 1975 și-a început cariera universitară la Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davilla” din București, ocupând toate funcțiile prin concurs (!), de la asistent universitar în radiologie (1975-1984, în această perioadă și-a luat și doctoratul în științe medicale), medic primar în radiologie, șef de lucrări (1984-1992), conferențiar universitar, șef catedră radiologie (1992-1996), profesor universitar, șef de catedră (din 1996 până la pensionare, în anul 2006). A publicat 6 tratate de medicină în domeniul radiologiei, peste 100 de articole în reviste de specialitate din țară și străinătate și două cărți de beletristică: „Vacanță albă la MEREI” (proză scurtă, 2012) și „Năstăcuța” (roman, 2014). Anul viitor intenționează să publice încă două cărți terminate (una de eseuri și alta de proză scurtă). A fost un harnic colaborator (cu eseuri, proză scurtă și poezie) al revistelor: „Cuibul visurilor”, „Cetatea Rodnei” și „Pisanii sângeorzene”.

De câte ori vorbeam cu Domnia sa la telefon (mă impresiona cu formidabila sa memorie în privința tuturor văilor, pâraielor și locurilor măierene), încheiam, încurajându-ne reciproc cu aceleași sintagme: „Nu ne predăm!”, „Să gândim pozitiv!” sau „Să fim optimiști!”, toate rostite cu un ton plin de viață din partea amândurora. Deja mi-e dor de bunul său simț, de modestia și răbdarea sa, virtuți pe care le întâlnim din ce în ce mai rar printre contemporanii noștri.

BUNUL DUMNEZEU SĂ VĂ ODIHNEASCĂ, DOMNULE PROFESOR!

În numele redacției „Cuibul visurilor”,
a consemnat, Icu Crăciun

LAUDATIO,

Domnului profesor **Ștefan Beregszaszy**, antrenor emerit,
cu ocazia decernării titlului
de *Cetățean de Onoare* al comunei Maieru

Comuna Maieru, prin locuitorii ei harnici și mândri, a știut, de-a lungul timpului, să-și prețuiască cu generozitate și înțelepciune personalitățile care au marcat istoria acestor meleaguri. Măierenii îi ofereau în anul 1927 marelui **Liviu Rebreanu** titlul de *Cetățean de Onoare al localității*, ca semn de profundă mândrie și recunoștință pentru că i-a făcut cunoscuți în lumea întreagă prin personajele din celebrele sale opere, dar și prin copilăria sa de neuitat în „cuibul” dintre cele trei măguri. Au urmat mai târziu **Iustin Ilieșiu**, **Emil Boșca Mălin**, **Nicolae V. Ilieșiu**, **Sever Ursa**, **Ștefan Mircea**, **Lazăr Ureche** și alte personalități ce împletesc frunzele cununii de laur de pe tamplele Maierului nostru drag.

Maria Cioncan completa în anul 2004 această memorabilă listă, devenind, după Hunedoara și Cluj, *Cetățeanul nostru de Onoare, al Maierului* unde s-a născut, unde a făcut primii pași în sportul de performanță, ca mai apoi să dăruiască lumii la Olimpiada de la Atena, după o muncă titanică presărată cu nesfârșite sacrificii, imaginea înlăcrimată a câștigătorului olimpic. Ascensiunea atât de dificilă a muntelui olimpic i se datorează **antrenorului și confidentului ei, Ștefan Beregszaszy**, cel care a crezut în valoarea sa sportivă și a trăit alături de Maria zece ani, două luni și optsprezece zile de satisfacții, dezamăgiri, succese, încredere, furie, generozitate sau mândrie, dar și nesfârșită durere la trecerea ei nedreaptă în neființă.

De aceea, propunerea **primarului nostru, Vasile Borș**, susținută de un Consiliu local responsabil și avizat, dar și de toți cei care-l cunoaștem și-i respectăm munca și valoarea de a-i conferi titlul de *Cetățean de Onoare al Maierului* domnului profesor **Ștefan Beregszaszy** devine firească și obiectivă. Astfel, evenimentul nostru deosebit de astăzi devine o îmbrățișare peste timp a două destine care se întâlnesc cu dumneavoastră și, cu mult respect, vă salută.

Domnul profesor s-a născut în 11 aprilie 1941 în comuna Gurasada, județul Hunedoara și a fost botezat în Sfânta Biserică Ortodoxă. Școala generală o urmează în comuna Ilia din același județ (1954), după care între anii 1954-1956 devine elev la Liceul Industrial Hunedoara, ca apoi, prin desființarea acestei forme de învățământ, să absolve școala profesională în meseria de furnalist. Între anii 1954-1960 își continuă studiile la seral și fără frecvență în cadrul Liceelor Teoretice din Hunedoara și București. Dorind inițial să îmbrățișeze cariera militară, domnul profesor urmează între anii 1960-1962 cursurile școlii de ofițeri ai Ministerului de Interne din București și se înscrie la Școala postliceală de antrenori. Urmează apoi Institutul Pedagogic București, cursuri la fără frecvență pe care le absolvă în anul 1970. În anul 1971, după terminarea studiilor, renunță la cariera militară și revine la Hunedoara, unde lucrează ca antrenor 40 de ani.

Dotat cu calități fizice de excepție, tânărul Ștefan a fost remarcat încă din școala primară de către primul său profesor, Ion Spineanu, iar flerul și profesionalismul acestuia îl determină să aleagă atletismul în locul celui de portar de fotbal. A fost blok-startul care-l va propulsa pe hunedorean într-o cursă câștigătoare de sportiv, dar și de antrenor în folosul atletismului național și internațional.

Primul său titlu național îl câștigă în anul 1956 la cros 1000 de metri sub îndrumarea antrenorului Iosif Ghebauer. A urmat antrenorul Nicolae Tacorian, care l-a îndrumat să se profileze la probele clasice de pistă. A fost o mutare inspirată, pentru că va deveni campion și recordmen național de juniori la 400, 800, 1500 și

ștafetele de 4x 400 de metri. De altfel, la 1000 de metri, Ștefan doboară în timp toate recordurile naționale atât la juniori II, juniori I dar și la seniori (pentru specialiști timpul cel mai bun, 2.22.4). În anul 1960 devine căpitanul echipei naționale de juniori a României la confruntările atletice internaționale cu echipele din Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia, sau Albania. Această onoare i-a fost acordată, deoarece, de fiecare dată, a fost titularul echipei naționale la trei probe, 800, 1500 și ștafeta de 4x400 de metri.

Ca senior, câștigă în anul 1962 primul titlu de campion național la Galați în proba de 800 de m. învingându-l pe marele, pe atunci, Zoltan Vamoș - locul V la Jocurile Olimpice, Roma 1960. De asemenea, a concurat împreună cu lotul național la Jocurile Balcanice sau concursurile atletice interțări cu Norvegia, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria în probele de 800 și 4x400 de m., cu cel mai bun rezultat - locul II, Kiev-1964.

Concluzionând, menționăm faptul că atletul Ștefan Berecszaszy a fost considerat **cel mai bun alergător al generației sale în proba neclasică de 1000 de m.**, unde a deținut, la un moment dat, toate recordurile naționale, iar performanța ca senior din anul 1962 cu timpul de **2.22.4 devenea a noua performanță mondială** a aceluia an de grație.

Destinul sportivului de excepție continuă cu cel de antrenor. Era firesc ca el să rămână aproape de ovalul pistelor de stadion. Dar nu fără sacrificii. Astfel, imediat după absolvirea Institutului Pedagogic, activează în anul 1969 ca instructor sportiv în urma demisiei din schema sportivă de la Dinamo, devenind din ofițer sportiv, muncitor la Combinatul Siderurgic Hunedoara, chiar înainte de a-și primi carnetul de antrenor.

Începând cu anul 1971 rămâne singurul antrenor la clubul la care începuse și el atletismul, dar pasiunea și determinarea îl fac să pregătească și să câștige la Campionatele Naționale de Juniori cu sportivi din mai multe probe: lungime, greutate, disc, ciocan, suliță, marș și echipe de cros sau ștafete. Dorința sa era să pregătească alergători prețioși. Și a reușit să-i propulzeze în lotul național pe: Marius Beberechi, Florin Bucur, Tenche Francisc, Mihaela Budecan, sau Cornelia Gavril.

A urmat o carieră prodigioasă ca antrenor, iar pentru performanțele deosebite i se conferă în anul 1990 titlul de **antrenor emerit**. Mulți dintre atleții antrenați de către domnul profesor au ajuns titulari în echipa națională și au apărat cu cinste tricolorul românesc în multe competiții internaționale: **Ilcu, Cioncan, Enescu, Carabas, Rados, Constantea sau Monea**. În marea performanță, însă, ajung doar excepțiile, iar domnul profesor a avut privilegiul să le întâlnească și să le modeleze spre culmile atletismului mondial pe **Marieta Ilcu – dublă campioană mondială și Maria Cioncan, măiereanca noastră, medaliată cu broz la Olimpiada de la Atena**.

Considerat mult timp antrenorul de atletism numărul 1 al României, domnul profesor a fost, pe rând, timp de 20 de ani antrenor federal, zonal, antrenor federal pentru alergări de semifond-fond, vicepreședinte al comisiei tehnice, președinte al comisiei atleților dar, mai ales, **VICEPREȘEDINTE AL FEDERAȚIEI ROMÂNE DE ATLETISM** între anii 2004-2008. A făcut parte din echipa de cercetare a Ministerului Tineretului și Sportului și Centrului Național de cercetare în domeniul sportului cu lucrări de specialitate revoluționare, mai ales cele legate de pregătirea săritoarelor în lungime. Cele mai importante publicații personale au fost: **Săritura în lungime, tehnica pașilor premergători bății, Atletismul hunedorean de la A la prima medalie olimpică și Zece ani, două luni și optsprezece zile**, volum lansat prima dată la Maieru cu câteva săptămâni în urmă.

Suntem, dragii mei, în fața unui om cu o prodigioasă carieră sportivă și socială pe care a slujit-o cu devotament, sacrificii, succese sau deziluzii, dar, mai ales, cu foarte multă bună credință. Toate învățate într-o familie creștină, cu tatăl de origine maghiară-reformat și mama româncă ortodoxă.

În anul 1964, în fața altarului uneia dintre cele mai vechi biserici ortodoxe hunedorene, tânărul Ștefan se căsătorește cu profesoara Rodica Poanta, ca mai apoi familia să înflorească prin nașterea celor doi fii, Mihai și Gabriel, actualmente ingineri și oameni de afaceri. Prin căsătoria lor cu Claudia și respectiv Cristiana, domnul profesor trăiește plener astăzi bucuria bunicului mândru alături de nepoții Ștefan, Andrada și Erik, toți botezați în Sfânta noastră Biserică Ortodoxă.

În momentul de față, domnul profesor conduce Clubul Sportiv Siderurgic Hunedoara, clubul de suflet în care a activat timp de 40 de ani, unde secția de popice, una dintre cele mai puternice din țară, are rezultate remarcabile în competițiile naționale.

Întâlnirea Mariei Cioncan cu profesorul Berecszaszy a fost providențială. Maria nu câștiga niciodată bronzul olimpic, dacă nu exista o simbioză desăvârșită între familia sa biologică și cea sportivă. Genele care i-au sculptat calitățile morale și fizice, dârzenia, inocența dar, mai ales, bunul simț dobândit de la familia Cioncanilor Vasile și Ana și-au găsit înțelegere, sprijin necondiționat, dar și dragoste în cea hunedoreană. Edificiul olimpic construit de antrenorul și sportiva sa are similitudini de netăgăduit în universalul destin al Meșterului Manole, cu multe ziduri construite, dar și multe care s-au dărâmat. Maria nu va rămâne niciodată încătușată între aceste ziduri ca Ana lui Manole. Spiritul ei trăiește în memoria familiei sale dragi, în dorința de victorie a miilor de copii care alegă pentru ea în Memorialul nostru măierean ce va ajunge anul viitor la a zecea ediție, dar și în inima iubitului ei antrenor. Busturile Mariei donate de către domnul profesor localităților Hunedoara, Cluj și Maieru vor rămâne simbolul sculptat în bronz al destinului zbuciumat al unei fete măiereance plecate în opinci pe drumul greu al recunoașterii sportive mondiale.

Vă mulțumesc, domnule profesor, și mă simt un privilegiat față de colegii mei, umili slujitori ai sportului românesc, că mi-ați oferit oportunitatea să evoc în prezentul **Laudatio** esența carierei unei personalități românești dedicate total performanței sportive. Astăzi, în zi sfântă de sărbătoare, deveniți nu numai Cetățeanul de onoare al Maierului, dar, mai ales, omul care ne-ați făcut mândri că am fost contemporani cu bucuria și lacrimile regretatei Maria Cioncan de pe podiumul olimpic.

Dumnezeu să vă dea sănătate și multă, multă liniște sufletească!

Liviu Ursa

Maieru, 27 decembrie 2016

ICU CRĂCIUN ȘI PROZA SCURTĂ (revisited)

Proza de mică întindere pentru Icu Crăciun, mai întâi, la întrecere cu publicistica literară, de la o vreme, evoluează destul de interesant, programatic chiar; între timp, se observă o detașare netă înspre prima, după ce în anul 2009, îi apare volumul intitulat *Mitingul*, continuat în 2013, de cel cu titlul *Povestiri cu personaje dubioase*. Urmează o regândire strategică a prozelor din ultimii zece ani, pe care autorul le adună și le selectează altfel, într-o antologie numită *Pantofii*, 2013). Și, pentru a-și confirma parca înclinația către acest gen de proză, Icu Crăciun, convins că ceea ce scrie este un exercițiu pregătitor și necesar pentru a trece la romanele sale, deja în număr de cinci, vine în acest sfârșit de an, cu această nouă carte de proză scurtă, intitulată inspirat, *Scurt metraje Vistorii*, apărută la Editura Charmides, Bistrița, 2016, Editor: Gavril Țărmure.

Câteva considerații despre volumul prim de proze scurte, *Mitingul*, apărut la Editura Grinta, Cluj-Napoca, cele 11 povestiri sunt inspirate din realitatea imediată, cotidianul șocant, e vorba de perioada de după 1989, toate au un anume înțeles ascuns, o atenționare subtilă, de regulă, plină de înțelepciune. *Mitingul* – prima dintre ele ce dă și titlul cărții - are în atenție o faună specifică unui mic orașel de provincie, un bătrân vădov, Vasile, blochist, mereu în conflict cu un tânăr nonconformist, împreună cu nea Porfir, fost asistent la Sanovil, Sandu Calistu, ex-vânzător la aprozar, nea Gică, șantierist, cu toții contra celor ce scriu, se gândesc să organizeze un miting în toată regula, dar în ziua planificată va ploua și totul cade. Se creionează, așadar, avântul unora de după 89 fără nicio noimă, nostalgia după vechiul regim al unora de la bufet și imaginația cârcotașilor de ocazie.

Trei călători – ne duce cu gândul la *Proștii* lui Rebreanu, la o altă scară și o altfel de prostie, trei lucrători forestieri, în gara din B., se decid să nu scoată bilet ca să aibă ce să bea. Planul le este dejucat, ca atare, cei trei o iau pe jos spre Dej, fiecare cu gândurile și păcatele lui, în final, sunt prinși de apele umflate ale Someșului și cad victime propriei lor nesăbuițe. Tot despre călătoria cu trenul se vorbește în povestirea *Bine și rău*, unde avem de-a face cu fel de fel de lume, plus o cucoană simandicoasă, la un moment dat, intervine senzaționalul postmodern, un pietroi aruncat din exterior rezolvă o dilemă medicală a lui Pompei. Relațiile de familie, viața conjugală, pasiunea cu bucluc, gelozia și efectele ei tragice sunt prezente în *Pretext de divorț*, *Darul*, *Bau-bau*. Unele texte par nuvele având o mai mare întindere, e vorba de *Omul care l-a împușcat pe Dumnezeu*, amintiri din armată și *Întoarcerea* – povestea tragică a celor scăpași din lagărul bolșevic din Siberia. Un loc aparte îl ocupă narațiunea *Butucul* – care ne vorbește despre existența celor năpăstuiți de soartă, viața dură din spital, cu accente naturaliste. Leontin căruia i se amputează picioarele și apoi mâinile se aseamănă cu un butuc, cu toate acestea, el găsește forța de a se descurca cât de cât, suferința și omenia fiind singurele lui atuuri. Prin toate aceste întâmplări, unele semnificative, Icu Crăciun, fără complexe, critică societatea contemporană lui și nouă, în același timp, unul din scopuri fiind acela de a insista pe moralitatea ființei umane în împrejurări dificile.

Povestiri cu personaje dubioase, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2011 – cuprinde alte 14 povestiri despre care s-a scris mai mult și bine (vezi Virgil Rațiu, Adrian Țion, Teodor Tanco, Ioan Negru, Iacob Naroș ș. a. Personajele acestui volum sunt privite în fel și chip, Pavel Scuturici din *Pantofii* care deschide această carte, e angelic și prozaic în același timp, dar și dubios din cale-afară, pe deasupra și inofensiv. Ce știm despre el? Pensionar, bun de gură, semi ratat, supus ticurilor verbale, certăreț, candidat perpetuu la primărie, fără sorți de izbândă. Perechea de pantofi cumpărată e pentru morți, asta va afla tocmai când ei se vor dezlipi. În loc să fie compătimit, el este luat în batjocură, întocmai ca-n *Mantaua* lui Gogol, când personajul poreclit „Șobolanul” suferă crunt deoarece i se

fură lucrul atât de mult dorit. Alte personaje la fel de dubioase sunt și Pavel Grama din *Scrisorile*, d-l Ionescu din *Povestea d-lui Ionescu*, d-l Benevol din *Argumentele d-lui Benevol* și Nicolski din *Moartea controversată a d-lui Nicolski*, care ajunge la stadiul de lichea. (vezi și *Autori măiereni, Antologie*, Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2015, p.202).

Pantofii, *Antologie de proză scurtă*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2013 – cuprinde toate prozele din volumele anterioare; în plus, o singură povestire intitulată *Vecinii*, în care doi vecini se află mereu în dispute din cauze mărunte, dar cu nuanțe comice. De asemenea, antologia are referințe critice din partea lui Teodor Tanco: „Structuri proteice în proza de notație și „Un caz literar: Icu Crăciun și cărțile lui” și Ioan Negru: „Proza lui Icu Crăciun”

Volumul în discuție, *Scurtmetraje Vistorii* – cuprinde două secțiuni, prima, intitulată *Scurtmetraje*, cu 16 proze scurte și a doua, cu titlul *Vistorii*, precedată de un cuvânt înainte cu semnificația titlului, adică inițialele celui care le-a scormit, pronunțate vi (ca-n engleză, plus cuvântul story). Cele 20 de texte se pot încadra între bancul sec și glumă, cu autor cunoscut. Să trecem în revistă câteva proze din prima parte, iată, o nouă direcție, în *Prietenul tatălui meu*, Icu Crăciun rememorează indirect figura tatălui, destul de puțin creionată în proza românească, prin portretul făcut acestuia de către un prieten cu care autorul dialoghează din când în când. Viața satului cu dramele lui, temă mai veche pentru autor, este reluată în povestirea *O dramă de familie*, finalul este tragic cu accente asemănătoare din proza lui Rebreanu, dar într-o viziune adaptată epocii. Citadinul, preocupările intelectualilor, păreri despre vot și democrație, despre artă și moarte, ca fiind cel mai simplu lucru din viața omului întâlnim în *O partidă de pocher*. Aceeași temă o găsim în povestirea *Încă nu!*, unde criticul de artă Șurubel Cimpoieșiu vorbește cu fani săi despre femei, ajunge la miliție, e cât pe aici să fie bătut, dar e salvat în ultimul moment. La fel se petrec lucrurile și în *Și pensionarii bârfesc, nu-i așa?* Povestirea *Profesorul* ne prezintă un caz patologic, Petru Nicoară se îndrăgostește de cine nu trebuie și ajunge să-și piardă mințile. Nu sunt uitate și destinele celor din învățământ, profesori de excepție care sunt în luptă cu sistemul informatorilor, a celor suficienți, carieriști și demagogi, toate acestea în *Avantajul de a ști cânta la un instrument*. Accente comice, pline de un umor sănătos sunt prezente în *Mătușile din America*, descrierea drumului spre mare însoțit de cicălele nevestei, plus încă două însoțitoare gureșe. Alte aspecte surprinse din cotidian: O spargere cu autor necunoscut la o firmă cu nuanțe misterioase în *Microbuzul* sau viața religioasă la bloc în *Așteptându-l pe popa și Măicuțele*.

La finalul lecturării celor 26 de proze observăm că aria de inspirație a autorului e mult mai largă, sursa de inspirație devine mai sofisticată, cu fiecare volum în plus, dar și ca urmare a unor lecturi de dată recentă dintr-o paletă mai diversificată de maeștri ai prozei scurte cum ar fi: Jose L. Borges, Italo Calvino, Mircea Cărtărescu, Pavel Dan, Dan Lungu, Florin Iaru, Cristian Teodorescu, Marius Chivu ș. a. Ca atare, autorul își dezvoltă mult mai interesant, o subtilă psihanaliză la nivelul personajului ceea ce-i nuanțează altfel fiecare narațiune în parte. Cu încă un volum, Icu Crăciun ar putea ajunge la un număr de proze scurte egal cu cel al lui Liviu Rebreanu, lucru pe care îl așteptăm și îi dorim autorului să revină în proza ardeleană cu cât mai multe asemenea povestiri. De remarcat atenția acordată cadrului ambiental al fiecărei narațiuni, discursul liric adecvat și, nu în ultimul rând, credința autorului că satul transilvănean încă mai are subiecte de dezbătut nu numai lumea plină de mizerii de care nu se mai poate scăpa, ci și altele legate de tradiții, datini sau valori fundamentale în luptă perpetuă cu noul care, totuși, nu le poate anihila în totalitate.

Iacob Naroș

Einladung nach Rumänien

Klassische und moderne Erzählungen

(Invitație în România Povestiri clasice și moderne)

Ediție îngrijită de Elsa Lüder, Ed. Noack & Block in der Frank & Timme GmbH, Berlin 2016

În una din zilele din urmă am avut plăcerea de a-l întâlni, după multă vreme, la o cafea, pe bunul meu prieten, între timp pensionat, Richard Müller-Schmitt, fost redactor la Editura Philipp Reclam jun. din Stuttgart. *Rico*, cum îl numesc cei apropiați, a fost de mai multe ori în România, de fiecare dată cu plăcerea de a decoperi noi aspecte privitoare la tradiția săsească pe care etnia germană a lăsat-o cu precădere în Ardeal, dar și o vie curiozitate vis-à-vis de România, de cultura, istoria și oamenii de aici. Astfel s-a născut *Mozaic românesc*, cartea lui, apărută în 2006 la Cluj, sub îngrijirea profesorului Ilie Rad.

După ce eu i-am prezentat una din cărțile recent apărute ale lui Neagu Djuvara, pe care eu l-am descoperit destul de târziu, Rico, cu un zîmbet de mulțumire pe buze, scoate un volum, împachetat încă într-o folie, îl eliberează de ambalaj și mi-l înmânează: „E pentru tine, vei descoperi în carte, cu siguranță, nume cunoscute”. Citesc titlul: *Einladung nach Rumänien, Klassische und moderne Erzählungen (Invitație în România, Povestiri clasice și moderne)*, ediție îngrijită de Elsa Lüder. Cartea a apărut anul în curs și, odată ajuns acasă, curios, mă duc pe Amazon unde descopăr cu bucurie, că se vinde pe platforma de internet a marelui magazin online (19,80 euro).

Aflu despre autoare că a studiat romanistica, specialitate în care a luat și doctoratul (în 1977), profesoară la Seminarul de romanistică, Departamentul de limbă și literatură română, la Universitatea din Freiburg. Traducerea textelor din limba română în germană a fost coordonată de domnia-sa, travaliu în care au fost antrenați și studenții de la seminarul de limbă română. Titlul ne anunță deja că selectarea autorilor s-a efectuat dintr-o perspectivă a punerii face-à-face de texte aparținând clasicilor ori generației mai vechi, mai puțin la număr: Jean Bart, I. L. Caragiale, Nicolae Filimon, Calistrat Hogaș, Alexandru Macedonski, ori Cella Serghi. De cealaltă parte se află scriitori de azi, mult mai mulți la număr. O să-i numim pe toți acestia din urmă, precizând și faptul că, la sfîrsitul antologiei, Elsa Lüder schițează portretele acestora, ba mai mult, prezentarea este de fiecare dată însoțită și de o poză. În ordine alfabetică: Radu Andriescu, Michael Astner (care scrie atît în germana cît și în limba română), Luminița Cioabă (scrie în limba romani), Mariana Codruț, Lena Constante, Silviu Dancu, Nichita Danilov, Gabriel H. Decuble, Nicoleta Esinescu, Oleg Garaz, Daniela Gherghina, Mugur Grosu, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Cosmin Manolache, Nicolae Manolescu, Paul Miron, Irina Nicolau, Adina Popescu, Adrian Schiop, Anamaria Smigelschi, Dan Sociu, Sorin Ion Stoica, Călin Torsan, Mircea Țuglea, Nicolae Velea și Varujan Vosganian. Ca absolvent al universității Al. I. Cuza, mi-a atras atenția (în mod plăcut) prezența masivă a ieșenilor ori moldovenilor, începînd cu Radu Andriescu și terminînd cu Paul Miron, cel care s-a format de fapt în Germania, unde, la Freiburg, avea să facă o carieră universitară strălucită. Elsa Lüder a fost sotia acestuia, astfel încît legătura lor sufletească cu România a fost una constantă, devenită, după 1990, una aproape permanentă.

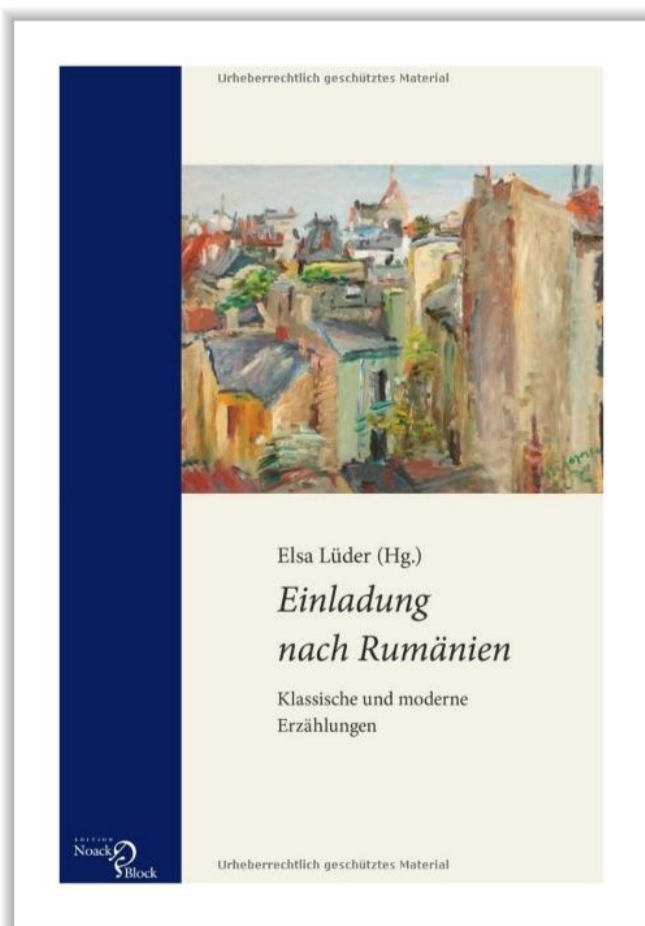
Pe site-ul *Deutsche Welle* găsesc material informativ care ilustrează personalitatea acestui mare patriot român:

„Ne aflăm la Casa cu Olane [în Vama-Veche, n. a.], proprietatea scriitorului și profesorului Paul Miron, de la Universitatea din Freiburg și a soției sale Elsa Lüder, profesoară la aceeași universitate, rude apropiate ale prietenilor mei, care își construiseră aici un refugiu, cu un dublu scop: pentru petrecerea vacanțelor, dar și pentru organizarea de mici reuniuni culturale, inclusiv tabere de studii pentru studenții lor germani. Povestea acestor oameni este cu totul specială și plină de semnificații.”

Celor interesați recomand adresa

<http://www.dw.com/ro/paul-miron-%C8%99i-patriotismul-t%C4%83cut/a-36006341>,

îngrijită de Șerban Georgescu.

Această apariție editorială aduce un serviciu important literaturii/culturii române –textele cuprinse aici sînt cu precădere în proză, nu lipsește însă și lirica. Autoarea, împreună cu echipa studențească de traducători, și-au propus să dea cititorului german o altă imagine decît mult vehiculatele clișee (Dracula, copiii străzilor, scandalul privind carnea de cal din România etc.):

„Drept purtători de speranță rămîneau literații. Și astfel începu căutarea de texte „tinere”. Se punea întrebarea cum se vede românul din zilele noastre pe el însuși și cum își vede țara, ficțional sau nu, ce-l preocupă, care este imaginea lui în această privință și, în consecință, ce imagine transmite el „celuilalt”. În acest sens, propunem o serie de texte, rezultat al unei invitații literare adresate autorilor, de a ne spune ceva despre „locuri și oameni”, fiecare cu percepția sa proprie” (traducerea noastră).

Mai rămîne să sperăm că această intenție se va și împlini și, implicit, imaginea România-români va cunoaște în Germania și această nouă dimensiune, cea a românului ieșit din clișeele de prea multă vreme implementate aici...

Damaschin Pop-Buia
(Ostfildern, în nov. 2016)

Romanul forestierilor:

Grigore Avram, *Da' de unde!*,
Editura „Charmides”, Bistrița, 2015, 160 pagini,

Integrat cu succes în literatura noastră actuală, Grigore Avram ne oferă un roman în care, personajele fac parte din geografia profesională a muncitorilor forestieri din comuna Maieru. Titlul cărții „Da' de unde !”este de fapt o replică a lui Ilie Motofelea, o obsesie care apare ori de câte ori are ceva de spus, folosind această expresie, așa cum o făcea și Ilie Moromete, când își întreba interlocutorul: „pe ce te bazezi?” Replica îi contaminează și pe ceilalți vorbitori, care o folosesc fără să-și dea seama că îl imită pe Ilie Motofelea.

Romanul este structurat pe cinci capitole care, la prima vedere par independente, dar ele fac parte integrantă din narațiune, au continuitate logică și cursivitate în desfășurarea acțiunii. Titlurile lor sunt deosebit de sugestive și se rezumă doar la câte un singur substantiv propriu sau comun : Aurelia, Buldozerul, Telefonul, Înmormântarea, Capătul.

Ilie Motofelea, maistru de exploatare în sectorul forestier Cormaia–Anieș, este un personaj complex, trăiește intens fiecare clipă din viața lui. Își dă mai multă importanță decît trebuie, bazându-se pe funcția pe care o deține, avînd o aură de superioritate față de subalterni și chiar față de familie. Despre soția lui, Ilișca, și-a creat o imagine deformată, spunînd că are „minte scurtă și înjumătățită”, așa cum credea el că o au toate femeile. S-a căsătorit cu ea pentru că, părinții ei dispuneau de mult pămînt și el era ahtiat după moșie”.

Față de Aurelia, fiica lui, devenită asistentă medicală, are o sensibilitate aparte, o protejează ca cel mai grijuliu părinte, îi apreciază inteligența și modul cum știe să se strecoare în viață, devenind un fel de „Budulea taichii”din Maieru. Îi reproșează însă, că nu știe să-și aleagă omul potrivit pentru căsătorie. El nu are niciun fel de informație despre traseul libertin al fiicei sale. Destinul Aureliei nu este atît de îngăduitor față de pornirile sale, provocîndu-i un val de suferințe și de neîncredere în rostul vieții.

Grigore Avram, un mare specialist în profesia de silvicultor, ne introduce în ambianța istovitoare a muncii de la pădure, pentru care își consumă toate rezervele iscusinței sale de scriitor, folosind tehnica peisajului în culorile amănuntului imprevizibil : „Sfârșitul lunii aprilie se apropia ademenitor și calm. Cu toate că în regiunile joase căldura se instalase decisiv, în zonele forestiere montane înalte, diminețile erau încă răcoroase și capricioase. De-a lungul pâraielor repezi, podurile de gheață, subțiate mult și topite în zona axială, păstrau conservat în țurțuri o mare parte din aroganța gerului hibernal”.

Tot atît de maestru se dovedește în arta peisajului uman, dezvoltîndu-ne psihologii singulare și colective, mentalități și obiceiuri puse în țesătura specificului acestei zone încărcată de farmec și pitoresc. Autorul își deapănă istorisirea pe mai multe planuri narrative la care i-au parte o

mulțime de personaje cu nume ce se ascund, fie în spatele unei porecle sau trăsături morale și fizice, ori sunt create din propria imaginație. Nicidecum nu au legătură cu realitatea. În schimb, toponimele sunt ușor de recunoscut de către localnici, ceea ce dă romanului calitatea autenticității și o mare valoare acțiunii în care se desfășoară.

Ilie Motofelea se află în centrul atenției scriitorului, deși la început, avem impresia că Aurelia deține acest loc. El este prezent în toate împrejurările : la controale de exploatare și reprimirii de parchete, care se încheie cu multă băutură, asistă în momente de răgaz, la masa muncitorilor, în mijlocul naturii, care mănîncă hrană rece și din când în când câte o „zamă caldă”. Nu este străin de micile afaceri din lumea lucrătorilor de la pădure, la care devine și el complice. Zgârcenia și parvenismul sunt două trăsături care îi conturează profilul moral, rotunjit apoi prin starea de adulter pe care o practică mai multă vreme și pentru care i se duce vestea în tot satul. „Existența acestui personaj este o permanentă căutare și neîntreruptă frenezie spre absolutizare”, spune prefațatoarea cărții, Doina Macarie.

Ilie Motofelea este lipsit de profesionalism, dar ține la funcție și devine avar pentru favorurile care i se oferă. Este un zeflemist ca tatăl său, Octavian, de băscălia căruia n-au scăpat mulți din sat, nici chiar cei răposați. Dar îi venise și lui rîndul, când la masa de pomenire, în loc de rugăciune i-a cântat orchestra de muzică populară, organizată în secret, chiar de neanurile sale apropiate, ce trecuseră cândva prin batjocura lui.

Grigore Avram se remarcă prin ușurința povestirii, trezind interesul cititorului pentru lectură. Folosește un limbaj local, presărat cu neologisme și expresii distorsionate, care stîrnesc râsul, precum : „ primitivi” în loc de primitori, „capturează apa”, în loc de captează apa, „ trișează” în loc de triază și altele.. Fraza se decantează în mod firesc, limpede și clar, este bine așezată în text, iar verbul său dă culoare și dinamism narațiunii. Din punct de vedere stilistic, autorul are o exprimare metaforică care ne duce cu gândul la opera sa lirică : „Natura, absentă la mișcările lor, își torcea nestingherită veacul”. Romanul „Da' de unde !”este un clișeu existențial al unui domeniu pe care puțini scriitori l-au abordat și cu siguranță, nu atît de bine și cu atîta talent cum a reușit să-l realizeze Grigore Avram.

Mircea Daroși

Ropot de cai

Galopează-n inimă caii-nșeuai
Solitudinea lor, fără argați,
Cîntă, nechează chiar și-n aortă

Mișună-n suflet, cu lumina, escortă.

Coama despletită în vânt se răsfiră,
Poposesc în ființa-mi cu acorduri de liră,
Din toate părțile, ei mă împresoară
Și-n sângele meu, ușor, se strecoară.

Așa năvălași și cotropitori,
Pe retină, trezesc ascunșii dresori,,
Rând pe rând, în ochi îi privesc,
Priviri de jeratec, îmi aruncă, firesc,

Apoi, blajini, cu jăratecul stins,
Clipesc aprobator, în destinul învins,
Și albi, și negri, înainte s-apună,
Nechează zâmbind, în raza de lună.

În inimi-acum, loc nu-și găesc,
Se-ntorc îmblânziți, în sălașul regesc,
Pe tabla vieții stârnind noi furori
Căutând mereu, alți îmblânzitori.

COȘBUC ȘI REBREANU – marele învățător față-n față cu marele prozator

La 150 de ani de la nașterea lui George Coșbuc este mai mult decât o datorie a celor conjugeteni cu el și nu numai să ne reamintim cu drag despre marele poet și opera lui, dar și despre cei contemporani cu el, personalități devenite la fel de celebre în timp. Mă refer la Liviu Rebreanu și tatăl său, Vasile Rebreanu. Liviu, în articolul intitulat simplu *Coșbuc*, din 1931, (în Liviu Rebreanu, *Opere*, vol. 15, p. 189 și 470), vorbind despre rolul literaturii în relațiile dintre oameni, în special poezia, aduce un elogiu acestui poet numindu-l „cel mai reprezentativ cântăreț al neamului românesc.” Badea George este pentru Rebreanu „cea mai pură și mai reprezentativă expresie a sufletului românesc.” Au contribuit la această apreciere cel puțin două motive: originea geografică comună a celor doi plus faptul că tatăl lui Liviu a fost coleg de clasă și de bancă cu poetul Coșbuc, mai mult chiar, prieteni buni ca frații. Ei mergeau pe jos de la Năsăud până la Hordou, vreo opt kilometri, ca să-și petreacă duminica la părinții lui Coșbuc. Au fost colegi până-n clasa a patra de liceu, când Vasile Rebreanu a plecat la preparandia din Gherla, iar Coșbuc a rămas la liceu până la „maturitate”, când a îmbrăcat fracul și jobenul ca semne exterioare ale maturității. Cum se explică diferența de vârstă dintre cei doi? Vasile Rebreanu născut în 1862 și Coșbuc în 1866? Răspunsul e simplu: Coșbuc s-a înscris la 10 ani, iar tatăl lui Liviu, la 14 ani. Odată cu terminarea liceului năsăudean în 1884, Coșbuc era deja cunoscut ca „poetul Văii Someșului”, de aici, el a urmat la Universitatea de Drept, timp de doi ani. Ajunge corespondent la „Tribuna” lui Slavici unde scrie de toate: idile, balade, povești versificate, proze și apoi pleacă la București. Liviu își amintește că primele versuri pe care le-a cunoscut au fost cele ale lui Coșbuc, e vorba de *Iarna pe uliță*, citită de mama Ludovica, într-o iarnă. Mai târziu, la București, Liviu a fost impresionat de *Nunta Zamfirei*, din „Convorbiri critice”, trimisă de Coșbuc tatălui său, Vasile, împreună cu o scrisoare în care George îi relatează acestuia cum Maiorescu l-a numit funcționar la Ministerul Cultelor și, mai ales, cât îi este de dor de Valea Someșului. Interesantă coincidență, Rebreanu a părăsit armata maghiară spre a reveni pe plaiurile năsăudene, dar cu gândul ascuns de-a ajunge la București, pe când, Coșbuc pleacă și el de la universitatea maghiară din Cluj ca să ajungă în capitală, cu chemare, dar amândoi au fost cuprinși de aceeași dorință de a scrie, nu oricum, ci liberi și în românește.

Amintirea lui Coșbuc pentru Rebreanu este alimentată și de faptul că Liviu a stat în Năsăud la fosta gazdă a lui Coșbuc, Toader Rotar. În liceul năsăudean profesorul de română le-a cultivat elevilor pe Coșbuc la clasă și-nafara ei, o influență aparte a avut și Coșbuc din partea profesorului Grigore Silași. Bănuind anumite înclinații ale elevului său, profesorul de română, Alexandru Haliță, l-a pus pe Liviu în postura de recitator, e vorba de poezia *El Zorab*, cu cele 31 de strofe de câte cinci versuri, recitată în clasa a doua de liceu. Gavril Scridon, omul cel mai documentat asupra relațiilor dintre cei doi, vine cu amănunte: „În seara fatală, pe scena improvizată din catedre suprapuse, în fața tuturor notabilităților năsăudene și a tuturor elevilor, cu inima sfâșiată de toate spaimetele, mi-am făcut întâia apariție publică în ipostaza de artist. În jargonul artiștilor aș putea spune că a fost primul meu debut: „La pașa vine un arab...” Știți, desigur cât e de frumos *El-Zorab!* Dar și cât e de lung! Eu n-am uitat până azi: treizeci și una de strofe de câte cinci versuri! Ce mirare deci dacă un biet elev din clasa a doua de liceu, care declamă întâia oară în public, se mai și încurcă ici-colea? M-am încurcat și eu de mai multe ori. Profesorul făcea pe suflorul în culise. Cu ajutorul lui și al lui Dumnezeu am ajuns cu bine până la ultima strofă. Am avut un succes furtunos: am fost aplaudat câteva minute, încât profesorul m-a pus să reapar în fața publicului, să mulțumesc frumos, cum mă învățase el, cu o plecăciune foarte ceremonioasă care mi-a recoltat un ropot de aplauze... A fost primul meu succes care mi-a împodobit viața. Îl datoram lui Coșbuc.” (vezi *Liviu Rebreanu între Oameni de pe Someș*, Bistrița, 1976, p. 24) După mutarea lui Liviu la Bistrița tot mai puține lucruri mai află despre Coșbuc, el a fost entuziasmat de volumul *Balade și idile și Fire de tort*, dar și de traducerile din *Sakuntala*, poem dramatic al poetului indian clasic Kalidassa, o istorie a războiului pentru independență, noua revistă „Semănătorul” sau volumul „Ziarul unui pierde-vară.” Rebreanu amintește câteva din poeziile îndrăgite la acea vreme: *Mama, Noapte de vară, Cântecul fusului, La oglindă, Moartea lui Fulger, Trei, Doamne, și toți trei, Noi vrem pământ*). Din scrisorile lui Coșbuc către Vasile Rebreanu, răzbate dorul poetului față de locurile natale, mai ales, că nu se putea întoarce aici, riscând să fie arestat sau trimis forțat să-și facă armata la unguri. De-abia în 1906, vara, Coșbuc s-a putut întoarce în Năsăud, de unde l-a vizitat pe Vasile Rebreanu, la Prislop. Reproducem un instantaneu din această întâlnire: „Când a auzit Coșbuc că scriu și că vreau să trec în țară, a tresărit parcă s-ar fi speriat. S-a uitat lung la mine, scrutător, ca și când mi-ar fi cântărit puterea de rezistență, pe urmă mi-a zis calm, aproape șoptit:

– Eu unul nu te-aș sfătui să te apuci de literatură, dar știu bine că sfatul meu ar fi zadarnic și că nu l-ai asculta. Dacă ai să vii la București, să treci pe la mine, să mai vorbim...” (Liviu Rebreanu, *Amalgam*, 1976, p. 89).

Liviu și-l amintește pe marele poet ca fiind: „blând la înfățișare și la glas, timid și stângaci, bun, iertător și sfios.” Când s-a vorbit despre el că ar vrea să plece la București, Coșbuc s-a oferit să-l ajute. În data de 16 oct. 1909, Liviu, abia ajuns în capitală, îl vizitează pe Coșbuc, la îndemnul lui, el va scrie nuvela „Cântec de dragoste” („Vobura dragostei”), într-o singură zi, cu care va debuta în București. Mihail Dragomirescu este cel care îi publică povestirea în „Convorbiri critice”, la numai zece zile după venirea lui Liviu, aici. Vara următoare, poetul a ajuns la băile de la Sângeorz-Băi, unde a stat o lună întreagă. Celebra urare adresată lui Liviu de către tatăl său, dinainte de plecarea spre București este prezentă (vezi *LR, Opere*, vol. 15, p. 203): Atunci când, în toamna anului următor, 1909, Liviu Rebreanu se urcă în tren, în gara Năsăud, pornind spre Sibiu, cu gândul de a trece la București, Vasile Rebreanu îi urează, îmbrățișându-l mișcat:

„- Dumnezeu să-ți ajute și să ajungi cât Coșbuc de mare!”

La București, Coșbuc l-a primit pe Liviu în modesta lui locuință în care a dezbătut probleme literare. Deși poetului nu i-a plăcut proza aspră a lui Rebreanu, el a fost mai indulgent cu bucățile în care a găsit o atmosferă ardelenească: „În același timp am scos și eu primul meu volum de nuvele și schițe, *Golanii*. I l-am oferit, firește. L-a citit și... nu i-a plăcut. Mi-a spus deschis, fără înconjur, că el nu se împacă de loc cu literatura aspră, brutală, în care viața colcăie și te chinuiește ca o realitate crudă.” (*Liviu Rebreanu pe plaiuri năsăudene*, Cluj, 1967, p. 18). Multe dintre sfaturile lui Coșbuc pentru Liviu se referă la îndemnul pentru muncă, răbdare și încredere. Alte momente evocate de către Liviu sunt: pierderea fiului poetului, pe nume Alexandru, precum și părerea lui despre primul volum al lui Rebreanu intitulat *Golanii*, moartea lui Coșbuc, felul cum a fost recepționată opera acestuia în Ardeal și dincolo de Carpați și argumente în favoarea numirii acestuia ca fiind „poetul țărânimii.” Rebreanu a avut un cult aparte pentru Coșbuc, acesta îl introdusese în cercul lui M. Dragomirescu, în 1909. Primul articol de atitudine, după moartea poetului a purtat titlul „George Coșbuc” și a apărut în („Lumina”, II, nr. 251, 14 mai 1918).

La 10 ani de la moartea poetului, în București, Rebreanu organizează o comemorare printr-un pelerinaj la mormântul lui Coșbuc și o șezătoare. Prof. I. Vlădescu, istoric și prieten apropiat al lui Liviu, oferă bustul poetului, opera sculptorului Medrea. Coșbuc a încetat din viață în 9 mai 1918, la București, înmormântarea lui a fost simplă, fără pompă și cu puțini participanți. Cuvântarea lui Rebreanu poartă titlul „Coșbuc – marele învățător”, ea a părut în („Gazeta de duminică”, Șimleul Silvaniei, IX, nr. 22, 20 mai 1928, p. 1), sub alt titlu: „10 ani de la moartea lui Coșbuc” și subtitlul „Șezătoarea de la Ateneu”. Rebreanu, în calitate de președinte al SSR, îl vede pe Coșbuc în viitor, ca poet național, „poezia lui fiind tânără, nouă, curată, simplă, sinceră, plină de suflet și entuziasm.” Alte aspecte abordate: Coșbuc și eternitatea poeziei lui, Coșbuc – poet al țărânimii (sintagmă pe care o consideră incompletă, ar fi trebuit să sune astfel: „al întregului neam românesc.” Iată cum încheie Rebreanu această omagiere: „Pentru scriitorii de azi și de mâine, pentru toți cei care au avut fericirea să-l cunoască și ca om, ca și

pentru cei ce îl vor cunoaște numai din opere, Coșbuc va rămâne **marele învățător**, împreună cu Eminescu și Caragiale. Prin viața lui, ca și prin opera lui, el a lăsat urmașilor o pildă rară de devotament în slujba poeziei. Scriitorii de mâine, ca și noi, cei de azi, vom slăvi întotdeauna memoria lui Coșbuc cu admirația și pietatea ce se cuvine marilor profeți.” (vezi *Opere*, vol. 20, p. 119).

Apărut în volumul *Amalgam*, București, (1943), p.77-108, cu titlul „Coșbuc”, acest material are următoarea notă: „Conferință ținută întâia oară în Sala Fundației Carol.” Un alt titlu folosit în „Adevărul literar și artistic”, 1937, sună astfel: „Un poet uitat – G. Coșbuc”, Rebreanu a conferențiat cu acesta la: Câmpulung în Bucovina, la Blaj, Craiova, Constanța, Brașov. Alte asemenea adăugiri după prima conferință s-au făcut în funcție de evenimente, dar și de cerințe.

În 1926, la dezvelirea bustului poetului Coșbuc, în 20 iunie, chiar în fața liceului năsăudean, Liviu Rebreanu, în calitate de președinte al SSR, vorbește despre marele poet. Au mai participat: I. Lupaș - ministru, G. Bogdan-Duică, N. Drăgan, V. Onișor și Emil Isac. Tot despre Coșbuc a vorbit Rebreanu la Ateneul Român, în 16 mai 1928, când se comemorau 10 ani de la moartea poetului (vezi Liviu Rebreanu, *Opere*, vol. 16, p. 155).

Cu titlul „Coșbuc – simbol național” cuvântarea a apărut în „Gazeta Bistriței”, VI, nr. 17, 1 sept. 1926, p. 2, respectiv, „Cuvântarea d-lui Liviu Rebreanu”, delegatul SSR, apoi reprodus în „Tribuna”, X, nr. 37, 15 sept. 1966, p. 1. Vom găsi detalii asupra cortegiului în frunte cu olăcari călări, de la gara din Năsăud și până la catedrala greco-catolică din centru, unde s-a oficiat slujba de canonicul dr. Octav Domide din Gherla. Iată, ce spune Rebreanu în scurta sa cuvântare:

După ce aduce omagiile admirative față de Coșbuc din partea SSR, el definește pe Coșbuc și poezia lui ca „simbol național etern pornit din sufletul colectiv al țaranului român.” În ceea ce privește locul poetului în poezia românească, Rebreanu subliniază faptul că țaranul cu toate ale lui este prezent în poezia lui Coșbuc, într-un mod revoluționar. Și versificația inedită e plină de optimism, ea nu poate fi imitată. Despre bustul lui Coșbuc ce a fost lucrat de sculptorul ardelean Corneliiu Medrea, aflăm următoarele: „Bustul, care se înalță azi din dragostea intelectualilor de aici, e cea dintâi întruchipare a memoriei lui Coșbuc. Era firesc și pios ca aici, la Năsăud, să-și găsească mai întâi o formă palpabilă iubirea pentru Coșbuc a întregului neam românesc. Poezia lui Coșbuc, de-aici, și-a luat doar inspirația, din oamenii de aici și din locurile acestea. Bustul din Năsăud, din fața liceului cu același nume, are astfel mai mult decât o semnificație de admirație: o iubire pentru iubire.” (Liviu Rebreanu, *Opere*, vol. 16, p. 103). Cuvântarea se încheie cu mulțumiri și felicitări adresate intelectualilor năsăudeni pentru această inițiativă în semn de admirație și prețuire a poetului George Coșbuc.

Alte notații la temă se regăsesc aproape în fiecare volum al seriei critice coordonate de către Nicolae Gheran, iată câteva în ordinea apariției: Al. Piru ne reamintește următorul fapt, Coșbuc, consultat în 1916, în legătură cu volumul de debut al lui Rebreanu, *Golanii*, a declarat că el nu se împacă de loc cu literatura aspră, brută, crâncenă, care te chinuiește ca o realitate crâncenă. Oare ce-ar fi avut de spus poetul despre romanul *Ion* pe care nu l-a mai apucat, ne-ntrebăm noi, azi (vezi *Opere*, vol.1, p. XXV). O altă apreciere a lui Rebreanu despre Coșbuc: „Poetul a cizelat versul românesc, i-a dat o formă curată, l-a îmbrăcat într-o limbă frumoasă.” (*Opere*, vol.12, p. 92). Liviu i-a apreciat traducerile sanscrite, el a fost impresionat și de următorul fapt, poate chiar nedumerit: Coșbuc a primit Premiul Academiei nu pentru vol. *Balade și idile*, ci pentru că a tradus din latinește pe Virgiliu, alte traduceri fiind din *Odiseea* de Homer, *Eneida* de Vergiliu, *Divina comedie* de Dante, dar și fragmente din *Rig-Veda*, *Mahabarata* și *Ramayana*. Este cunoscută pasiunea lui Coșbuc pentru cele două limbi, latină și greacă, încă din anii de liceu, (ca elev în primul an a avut media maximă la latină), ca urmare, pentru un cânt tradus din *Odiseea*, acesta ar fi primit un premiu de trei taleri. O altă menționare a lui Coșbuc apare la rubrica „Însemnări de o zi” (vezi vol. 16, p. 155-157), să amintim câteva din aprecierile lui Rebreanu asupra poeziei lui Coșbuc: „Coșbuc a pornit de-a curmezișul curentului general, croind altă brazdă, fără șovăire, privind drept înainte. *Nunta Zamferei*... A adus aer proaspăt românesc în *Balade și idile*.” Poetul a fost învinuit că nu știe regulile prozodiei și ale bune-cuviințe, sistemul acestuia fiind considerat ca nedelicat și chiar că nu e al lui. Dar până la urmă, gălăgia s-a potolită, oamenii au început o viață nouă... La liceul din Năsăud, Coșbuc făcea poezii în timpul lecțiilor de latinește și grecește, caietele lui de atunci sunt pline de poezii „de-ale studentului.” La moartea lui Coșbuc, Rebreanu vine cu o precizare interesantă: Coșbuc a venit după Eminescu, aducând „lumină, sănătate, voieșie”, dintr-un sat de la Valea Salvei, de lângă Năsăud, din Hordou. Rememorarea timpului petrecut de Coșbuc la liceul din Năsăud, primele poezii, apoi studenția la Cluj, unde ia contact cu presa sunt aspecte urmărite cu atenție de Rebreanu. Aprecierea poeziei coșbuciene izvorâtă din sufletul românesc, elogiul poetului neamului se încheie cu comparația acestuia cu Eminescu. La întrebarea Eminescu sau Coșbuc, Rebreanu răspunde inspirat: Eminescu și Coșbuc (*Opere*, vol. 16, p. 158). Despre Coșbuc, Rebreanu are numai cuvinte de admirație și prețuire, în 1918: „Poetul e primul pe care-l dă Ardealul literaturii românești. Ardelean a rămas toată viața, scrisul lui trăiește și va trăi cât va trăi neamul românesc.”, iar în 1931: „Coșbuc e cea mai pură victorie literară, înseamnă poezia însăși.” Așadar, Rebreanu îl completează în chipul cel mai fericit pe Coșbuc în zugerirea vieții și a pământului, a țaranului din Țara Năsăudului.

Bibliografie:

Liviu Rebreanu, „Amintiri despre Coșbuc”, în „Ardealul”, III, nr. 7, 13 febr. 1943, p. 5.

Victor Eftimiu, „George Coșbuc și Liviu Rebreanu”, în „Steaua”, XXI, nr. 11, 25 nov. 1970, p. 14-15).

S. Mehedinți, „Coșbuc și Rebreanu”, în „Adevărul”, III, nr. 15, 11 apr. 1943, p. 7.

Liviu Rebreanu, *Opere*, vol. 1-23.

Sever Ursu, *Vasile Rebreanu (1862-1914) învățător, folclorist și animator cultural*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2008, p. 214-216.

Iacob Naroș

Impresii și ... amintiri

Citind cu răbdare „SCURTMETRAJE. VISTORII”, cea mai recentă carte scrisă de profesorul Icu Crăciun din Maieru, mi-am notat conștiincios în agendă fragmente din caracterizarea personajelor și descrieri ale unor situații care m-au impresionat cel mai mult. Și am făcut lucrul acesta la îndemnul unui personaj principal din romanul „Revanșa”, dar și pentru faptul că găsesc uimitoare similitudini cu situații pe care în decursul vieții le-am întâlnit și eu, numai că nu le-am dat importanță și nu m-am gândit să le „însemnez”.

Cu talent înăscut, cu o frază cultivată prin studii superioare, profesorul Icu Crăciun ne descrie personaje care „acasă sunt tigri, dar merg în patru labe pentru a nu face zgomot”, care „au ochi sticloși, de pește mort”, care sunt capabile să „se bucure de necazul altora”, care consideră că „plecarea în străinătate este o soluție pentru a-și termina casa”, care văd în Germania o „țară a preciziei și a lucidității, dar unde există și mizerie, sărăcie și lene”, că „geniile sunt niște tipi dezinteresați și au rafinamentul înăscut”, care cred că „cel mai simplu lucru din viața ființei umane este moartea” sau „trecerea în lumea umbrelor”, dar, înainte de asta, „bătrânețea atinsă de o boală mintală este hidoasă”, că „am murit când Dumnezeu nu se născuse și am renăscut, când Dumnezeu era mort”, că numai în „întunericul pur inima bate cu teamă și disperare”.

Personajele descrise își duc viața atunci când „luna își începea rondul de noapte printre crâmpie de nori sfârtecați”, poartă la întâlniri amoroase „un bolovan în buzunar și pretind iubitei să ia și ea această greutate și să o ducă împreună”, care „rătăcesc prin lume cu un geamantan plin cu apă în care au îngrămădit valuri”, care caută „apă limpede, neînceptută în care să stingă tăciuni o prezicătoare”, care cred că „omul este imperfect și nu este scutit de necazuri până își dă duhul”, că „plăcerea este trecătoare, pasiunea este veșnică”, că soția este „însoțitoarea pe viață a destinului tău”, că poți cădea ușor „într-un hău întunecat ce contrastează cu cerul albastru, orbitor”, că „gândurile și se pot încâlci rău chiar când observi ușoare urme de vigoare feminină”, că privirea nu mai este ca „un sfredel cu cap de vidia”.

Aparent sunt lucruri mărunte, care pot fi comparate cu situații similare prezentate de alți scriitori. Îmi amintesc spusele unui coleg de facultate care era originar din satul Salcia, jud. Teleorman, unde s-a născut Zaharia Stancu, ce a fost un timp Președintele U. S. din România. Colegul acesta ne povestea că mama dânsului a încercat să se urce în podul casei pe o scară situată în cămară, scara s-a rupt și femeia a căzut pe niște borcane cu murături care s-au spart; multe cioburi i-au intrat femeii în fund, pricinuindu-i suferință care i-a inspirat scriitorului romanul „Ce mult te-am iubit”. Și tot el povestea că o delegație de scriitori din S.U.A a ajuns în satul Salcia ce era situat pe malul râului Călmățui. Unul dintre membrii delegației, care poate citise ceva din opera lui Zaharia Stancu, i-a amintit acestuia că el scrie despre Călmățui, care nu este decât un pâraiaș ce uneori aproape seacă vara, așa cum scriu ei despre Mississippi, observație la care maestrul ar fi răspuns că pentru el Călmățuiul reprezintă universul copilăriei, univers care nu poate fi uitat.

Mi se pare că pentru profesorul și scriitorul Icu Crăciun, realitățile județului nostru și uneori și ale celor învecinate, au aceeași valoare ca pâraiașul Călmățui pentru Zaharia Stancu.

Rus Augustin

Mircea Cărtărescu, *Solenoid*,
Editura Humanitas, București, 2015, 837 p.
(Partea I)

Lectura recentului roman de 837 de pagini al lui Cărtărescu a devenit pentru mulți un act mai dificil, de curaj chiar, deoarece ea, cartea ne invită la o altfel de meditație, dar și la prelungirea demersului analitic dublat de un efort susținut de cunoaștere. Mai nou, unii dintre cititori și-au depășit condiția simplă de „literatură-mărturisire”, de roman format dintr-un șir de evenimente, ca atare, ei trec de la limitele inferioare ale cărților și ajung, unii doar încearcă să ajungă, în planul superior al romanului văzut ca o modalitate de dezbateră și cunoaștere a unui univers complex, aflat într-un proces continuu de diversificare, cum spune și Ion Vlad, vorbind despre o anume „poetică” a romanului.

Recenzia este așadar, înțeleasă azi, mai mult ca oricând, o „ancorare” în realitatea momentului cultural, o fină trecere în revistă a respingerilor sau elogiilor clipei, acel inevitabil tip de articol fără de care o publicație, indiferent de pretențiile ei, nu e actuală. De cele mai multe ori e nevoie de un rezumat cu vagi urme de comentariu literar, întrucât puțini dintre cititorii recenziei au avut ocazia, dar și curiozitatea să citească opera în cauză, pe-ndelete.

O carte de asemenea dimensiuni nu poate fi citită și asimilată pe de-a întregul, atât de ușor, dar și repede, ci doar pe felii, în cazul nostru, pe părți. Să vedem prima parte a romanului *Solenoid*, principalele ei direcții narrative care, de fapt, străbat și nuanțează și celelalte structuri ale cărții atât de mult așteptate și, totodată, comentată și controversată. Cele 16 capitole ale primei secțiuni se-ntind pe 220 de pagini, numerotarea lor este simplă, cu cifre arabe, fiecare cu un număr de pagini între 6 și 37 de pagini (capitolul 11).

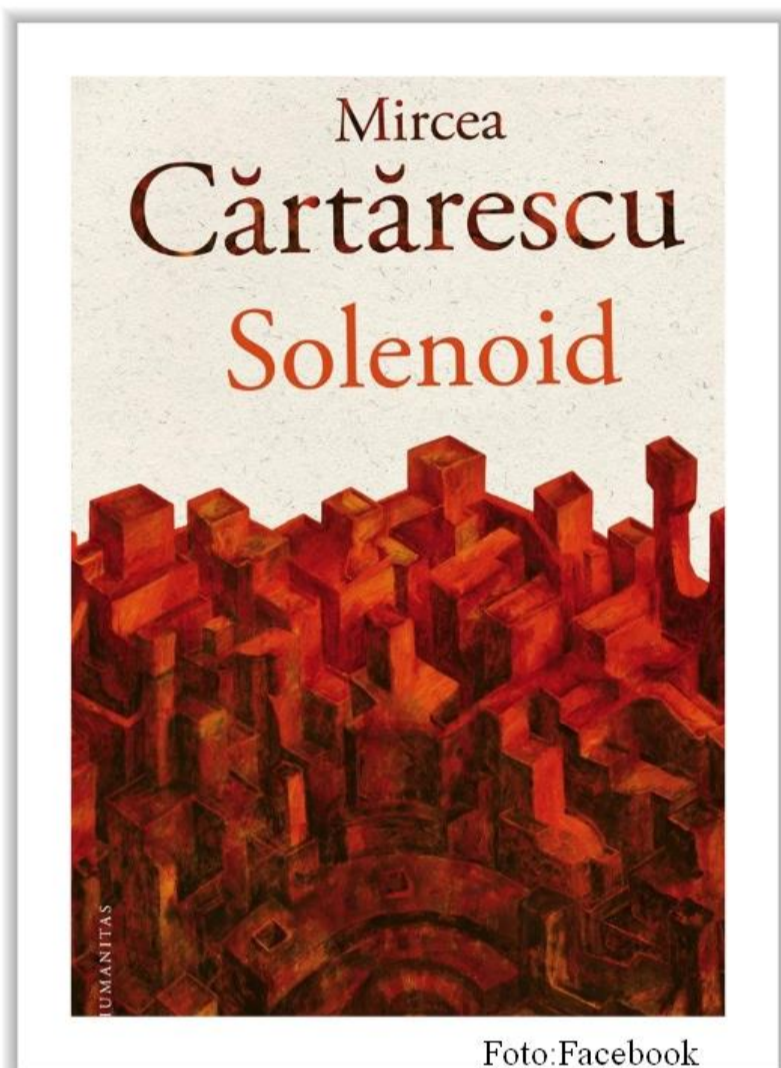

Foto:Facebook

Capitolul 1 începe sub forma unui jurnal, episodul cu păduchii din postura de profesor de română la o școală de periferie, la pachet cu lindenii și ploșnițe despre care autorul își reamintește din copilărie. De subliniat meticulozitatea comică-amăruie cu care se descrie stăpîrea acestora. Elemente autobiografice se întretaie: dorința de a fi scriitor și păduchii luați de la elevi, singurul remediu pe vremea aceea era soluția de tratare anti păduchi și băile fierbinți. Facem cunoștință cu câteva obsesii din prima copilărie: buricul, degetul mare, dințișorii de lapte, înclinația spre amănuntul biologic al paraziților și comparația acestora cu trupul uman. Trăsătura comună e că vor să trăiască, deși spre final de capitol apare o contrazicere de autor: „mă străduiesc să adorm cât mai repede, eventual definitiv” (p. 16), adevăratele motive ale acestei cedări încă nu apar, paraziții și lupta pentru existență n-ar fi un motiv atât de grav, deocamdată, dacă ne gândim la uman, atunci s-ar părea că are dreptate.

Capitolul 2 continuă jurnalul profesorului de Colentina, autorul își schițează un autoportret interesant: „Eram incredibil, imposibil de famelic. Mustața și părul lung, pe vremea aceea de o nuanță roșcată, nu reușeau decât să-mi infantilizeze și mai mult figura...” Asistăm la primul contact al acestuia cu școala, după repartitie, la vârsta de 24 de ani. O trecere în revistă a Bucureștiului acelor ani din tramvai e mai mult decât pitorească, de la blocul din Ștefan cel Mare, unde locuia, prin fața spitalului Colentina, fostele ateliere ITB, dispensarul care-i aduce aminte de asistentele ce-i administrau vitamine, apoi, Obor și, în sfârșit, la capăt de linie, după 17 stații de tramvai, la final de oraș, de realitate, se afla școala unde, de bine, de rău, și-a făcut cei trei ani de stagiatură, cu gândul ascuns de-a fi luat într-o redacție, la vreo editură.

Capitolul 3 prezintă la persoana întâi date despre propriu-i corp, „mâini care se mișcă autonom”, cu mirare și apoi cu teamă parc-ar fi în vis, dar și lamentații asupra statutului de scriitor în devenire, încă de pe vremea când era student la Litere. Pasiunea pentru citit, timp de opt ore pe zi, obsesia pentru vis în care străbate spații necunoscute, case, pivnițe, străzi, îl face pe autor să facă descrieri bizare ale Bucureștiului: „Orașul apăruse deodată deja ruinat, fărâmițat, cu tencuiala căzută și nasul gorgonelor de stuc ciobit, cu firele electrice suspendate deasupra străzilor în mănunchiuri melancolice, cu o arhitectură industrială fabulos de variată” (p.28). Un alt moment evolutiv personal este armata care timp de nouă luni, i-a înzecit „introvertirea și singurătatea ca multor alții din acea vreme, fără lecturi, fără scrisori, doar vizita mamei din când în când. După armată, singurul lucru dorit, o baie cu apă fierbinte văzută în termeni hiperbolici ca să scape de jegul celor nouă luni, este înfățișată ca atare.

Capitolul 4 ne face cunoscută prima scriere, un poem intitulat *Căderea* apărut ca urmare a celor zece ani de lectură, deși are 30 de pagini scrise de mână, pentru autor este un eșec. Asistăm la primele amintiri din anii de facultate: „Lumea era nouă și frîgea, abia scoasă din cuptor, și era toată numai pentru mine” (p. 34). Se rememorează clădirea, sala bibliotecii uriașă, unde eroul nostru descoperă un nume cunoscut: Voynich, de la o carte citită prin clasa a șasea, *Tăumul*, care l-a impresionat puternic, drept pentru care, el caută amănunte despre autor și carte. Această alternativă inedită, după eșecul debutului cu poezia pomenită mai sus, ne este, așadar, oferită de către Mircea Cărtărescu prin faptul că-și imaginează ce-ar fi fost cel care este. Prin analogie, ar fi vorba de viața oricui dintre noi, ca atare, avem de-a face cu o provocare, căutarea ființei, drama unui om care are nevoie de alți oameni, de iubire cu care se naște și crește (vezi A Gh. Oltean, „Ce fel de scriere e *Solenoid*?”, în „Pro Saeculum, Anul XV, nr. 3-4 (111-112) – 15 apr. – 1 iunie 2016), p. 100-103).

Capitolul 5 – La „Cenaclul Lunii” (e vorba de astrul ca atare) ținut în subsolul Facultății de Litere are loc acel debut ce declanșează o răsturnare de situație în existența autorului, în 24 oct.1977. Răstălmăcirea acestui debut în eșec cu urmări nedorite apare inventat, totul este amplificat și prezentat în nuanțe tragice, pe de-o parte, ce s-ar fi întâmplat dac-ar fi avut succes ca scriitor, adică ar fi dat autografe, iar pe de alta, dacă nimic din toate acestea nu ar mai fi avut loc. Această dedublare și punere față-n față a celor două ipostaze, de-o parte cel cunoscut, „omul îmbrăcat în haine noi” și de cealaltă, el cel anonim, de 21 de ani, „slab ca o umbră, tuns cu castronul și cu o mustață precară, roșcată, având un gol în partea stîngă, figura negricioasă, cu cearcăne ca un tuș în cărbune” (p. 41), pare a fi linia centrală a romanului Eșecul a fost confirmat de marele critic, de fapt, răzbunarea pentru nereușită e îndreptată împotriva lui însuși („puștiul anonim cu înfățișare de fratello încins cu funia”).

Capitolul 6 – Autorul se reiterează ca personaj, visul lui de a deveni scriitor persistă, blazarea de după eșec îl face să se gândească la Efimov al lui Dostoievski, cel ce a învățat să cânte singur la vioară. La întrebarea chinuitoare de ce n-a ajuns scriitor e un singur răspuns: „Literatura e un muzeu închis ermetic, muzeu al ușilor iluzorii, o mașină de produs beatitudine, apoi dezamăgire.” Apologia vieții de scriitor, scrisul ce-ți macină existența, ea este o „eclipsă a minții și a trupului celui care scrie.”. Reținem că menirea lui, chiar dacă nu e autor, este că simte, că are ceva de spus, o va spune prost și adevărat, așa cum trebuie spus orice merită să fie pus pe hârtie, iată un punct de vedere din crezul scriitoricesc.

Capitolul 7 – Descrierea școlii, a cancelariei „săracă și dezolantă”, ca de altfel toate de pe vremea aceea, clădirea în care autorul profesor își caută elevii și clasele ca într-un vis. Colegii de școală, figuri de toate nuanțele, de la Florabela, profesoara, la Gionea sau directorul Borcescu, felul cum sunt văzuți elevii buni sau răi, planșele absurde de pe pereții clasei sau chiar ai cancelariei cu niște fotografii ale unor personalități defuncte, cabinetul stomatologic, biblioteca, drumul de acasă la școală cu tramvaiul, Șoseaua Colentina și nu în ultimul rând, singurătatea autorului personaj, iată câteva repere ale acestui jurnal al existenței de zi cu zi.

Capitolul 8 – Se reamintește casa nouă în care va locui autorul, de fapt, locuința în care și-a petrecut copilăria și adolescența, de la etajul III al blocului din Șoseaua Ștefan cel Mare, clădirea roșie a Morii Dâmbovița și cea a jandarmeriei din împrejurimi apar mereu ca fiind un centru al lumii autorului, de aici, pleacă și se-ntorc toate momentele esențiale ale existenței lui. Un al doilea centru, noua axă existențială a protagonistului se fixează pe traseul de la noua locuință „în formă de vapor, unde, la subsol, se află acel solenoid ce dă și titlul cărții, mai precis, din strada Maicii Domnului, pe Colentina, până la Școala 86. Aici se ajunge cu tramvaiul 21, iar autorul este profesor de română, anonim cum se consideră a fi. Biblioteca revine mereu ca un leitmotiv esențial al existenței autorului, curiozitatea de a citi ce se ascunde în cutiile poștale face parte din setea de informare. Cartea e definită ca „o fantă prin care privești în țeastă unui om” (p. 69). Se trec în revistă cei citiți: Apollinaire, Rimbaud, Lautremont, Valery, T. S. Eliot, visul joacă un rol aparte: Femeia unui mujic din Siberia dispăre brusc, răpită la cer, un alt vis: prizonierul ce comunică cu vecinul de celulă și evadează, când să vadă cine l-a salvat, spre surprinderea lui, dincolo de zid nu se află nimic decât cerul și marea. La 35 de ani, autorul trăiește un alt vis, de pe strada Maica Domnului, casa în formă de vapor, cu o arhitectură ciudată e așezată pe un nod energetic, ea a aparținut inventatorului solenoidului, Borina. În descrierea casei ce seamănă cu o celulă, autorul trece în oniric, ea are mii de camere, labirintul e prezent, turnul are un număr magic, 7129,

cabinetul dentar e misterios. Fantasticul se îmbină cu realitatea crudă: „ne așezam la coadă, pe un ger îngrozitor, pentru o mortăciune de pui sau pentru o sticlă de lapte chior ca apa” (p. 89).

Capitolul 9 – Autorul ne prezintă „anomalii” din viața lui, o viață banală cu inadvertențe, vis, amintiri și real, fantastic și magic, științific și chiar paranoic. Amănunte semnificative doar pentru el: un medalion kitsch pe care apare cuvântul AMOUR, povestea vieții lui ca profesor de română e așadar, plină de vise amintite și amintiri visate. Jucării și culori în labirintul acestei copilării cu bucăți de brânză de la capătul culoarului. Jurnalul ținut de la 17 ani ce ține 13 ani e plin de întâmplări, exerciții literare, reflecții despre cărțile citite, frustrări și suferințe, vise și stări, unele anormale. Despre meseria de profesor avem o mărturisire sinceră: „e tâmpitoare” (p. 97). Există în jurnal vise reale, ficțiuni la fel de reale, dar și o apologie a resemnării și a tăcerii deoarece nimeni nu știe ce va fi dincolo de mormânt. Autorul se crede uneori ales, iluminat, posibil scriitor, „doritor de fericire.” Faptele din darea de seamă sunt după autor „fantomatice și străvezii, dar așa sunt lumile în care trăim” (p.90-91). Personaje ciudate apar, Ispas, portarul școlii, un țigan bătrân, neînsemnat, are premoniții că va fi ridicat la cer, adică luat într-o fărfurie zburătoare și dus într-o altă lume. Viața este până la urmă, conchide autorul, o alergare după brânza din labirint, ca șoricelul, dar aici intervine curajul de a privi în sus, de a ieși în larg. O concluzie începe să se înfiripe: Omul și bacteria în egală măsură au pretenția de-a fi mântuiți, evadarea e posibilă doar în a treia dimensiune, prin spargerea crisalidei, întinderea aripilor și înălțare, „aruncându-și umbra, de sus, în fosta sa lume” (p. 102).

Capitolul 10 – Revenire la viața de profesor și anume portretul unei profesoare de fizică, Irina cu ochii albaștri, ca parte din „mobilierul viu al cancelariei” (p. 104). Ea timidă, el tăcut, se aseamănă, alunecare în oniric: în vis nimic nu e magie, magic e doar visul însuși” (p.105). Despre această întâlnire, autorul spune că așa a trebuit să fie, chiar dacă ei sunt altcineva. Ei devin intimi fără însă a-i mărturisi acesteia despre jurnal sau fosta lui soție, Ștefana. De aici intră în acțiune solenoidul.

Capitolul 10 – Sub acțiunea asupra unui buton descoperit de către ea, Irina plutește deasupra patului, amândoi vor dormi suspendați depănând amintiri despre magneții din casa unei mătuși din Dudești - Cioplea, asemenea acestora, magneții miraculoși ai omului îi fac să se atragă, iar dragostea fizică dintre ei pare a fi preluatul vieții.

Capitolul 11 – Din nou școala cu ale ei, tezele, comentarii despre notare și elevi, despre ce înseamnă a fi profesor sau pauzele de masă de la Automecanica unde elevi și profesori luau masa de prânz. Figuri pitorești de dascăli se conturează: directorul Borcescu care e împotriva însurăturii, Goia, profesorul de matematică. Autorul și Goia primesc misiunea de a cerceta ce fac elevii care chiulesc la fabrica veche. Relația profesor-elev sună clar: „Pentru că erau larve umane, copiii trebuiau ținuti într-o stare de sclavie și ignoranță” (p. 119). Aluzii la starea critică a învățământului sunt concludente: săli de clasă prăfoase și slab luminate, reci, asemenea camerelor frigorifice, bătaia elevilor. Fabrica părea dintr-o altă lume, proiectată parcă de la-nceput ca ruină. Ei intră înăuntru, ceea ce văd e de domeniul fantasticului, cu ajutorul unui cifru intră într-un labirint de săli pline de monștri. Autorul revine la apologia cititului, 200 de cărți pe an, la bibliotecă sau alte amintiri de pe malul Dunării unde a citit cărți de specialitate de la un agronom. Ca urmare a lecturării acestor date despre parazitologie, asupra acestei lumi damnate, autorul lansează o meditație filozofică interesantă ce va ajuta cititorului să descifreze cheia romanului: „Cum ar fi fost oare să mă fi născut un sarcopt al râiei sau un păduche.” (p. 147). O serie de alte ciudățenii sunt pomenite aici: diorame cu paraziți, o fetiță de 50 de metri lungime, în final, ei raportează directorului că au văzut doar o hală dărăpănată.

Capitolul 12 – Amintirile continuă cu momente din viața autorului: jocul monedelor căzute jos, părinții veniți de la țară, ei s-au cunoscut la Govora, tata e bănățean, muncitor la ITB. Povestea vieții lui e a unui anonim deoarece a venit pe lume într-o „realitate putredă.” Câteva motive revin obsedant: cel al fratelui geamăn, Victor, pierdut la trei ani, trecerea într-o altă dimensiune, ideea fixă că e fetiță, doctorul, „omul negru al copilăriei”, din cauza tratamentului cu acul, sechestrarea într-un alt univers. Primii ani ai copilăriei sunt pentru autor triști și mizeri, el descoperă lumea pe lângă schele metalice, iar neputința de a comunica cu mamă-sa face ca acest amestec între realitate și halucinații să fie pe prim-plan.

Capitolul 13 – Jurnalul continuă cu secvențe din viața școlii, colegii de cancelarie, Caty, profesoara de chimie care-și dă aere în fața unor bieți copii de periferie, vorbind mai mult despre ea și ale ei decât despre materie. Un portret fizic complex: „rubicondă și florală, mincinoasă și lăudăroasă, falsă cum poate fi doar o păpușă mare și caldă, cu ochi căprui catifelati.” (p. 176). Soțul ei e la MAE, ea se laudă cu cele 156 de ochiuri de cristal de la ușile interioare pe care le-a curățat, ca atare, comparația ei cu un foc de artificii care nu există e îndreptățită. Apar pichetiștii și sectanții, cei cu o insectă în mână, Caty îl invită pe autor la pichetarea morgii, ziua profesor, iar noaptea, pichetist. Jurnalul este scris uneori și la școală, intervine visul cu bomba nucleară precum și meditații despre bătrânețe, frumusețe, bucurie, moarte, mizerie, durere, boli, gelozie și dragoste. Pichetiștii au ca lozincă: Jos bătrânețea! O revoltă împotriva destinului e susținută de către autor, pentru el toți sunt la fel: cămătarul, poetul, criminalul, funcționarul, psihopatul, savantul.

Capitolul 14 – Continuă cu amintiri din copilărie, figura mamei apare creionată într-un portret demn de a fi reținut: „O zeitățe stranie, ce mă apăra de celelalte stihii, trusa mea individuală de supraviețuire și icoana și talismanul meu magic.” (p. 195). Aceste memorii de familie se amestecă, de regulă, cu visele (operația dentară, degetele, unghiile, jucăriile lui Doru, iarna, stelele). Alte câteva amintiri obsedante: doctorul și scoaterea amigdalelor, vocea din spital, păcălirea autorului cu fratele său, Doru, neîncrederea în mama care l-a mințit și s-a aliat cu doctorii și dentiștii. Capitolul se încheie cu un gând al protagonistului cărții despre roman: „Niciun roman nu poate prin definiție să spună adevărul, singurul care contează, adevărul interior al vieții celui care scrie.” (p.205).

Capitolul 15 – Din nou, despre bibliotecă, prima carte împrumutată în calitate de student și relația cu femeile, doar la nivel admirativ. Librăria „Mihai Eminescu” îi aduce aminte autorului despre căutarea unui dicționar, reacția unei vânzătoare când i se cere cartea de pe raftul cel de sus ce-l somează să plece crezând că el vrea s-o vadă doar urcată pe scară. Soarta va face ca ei să se întâlnească în viață, în alte împrejurări ce-i vor apropia, atracția pentru cartea *Tăunul* citită în copilărie, pe care vrea s-o recitească. De remarcat, cum autorul intercalează datele despre cel ce a scris această carte, una dintre fiicele lui Mary Everest și George Boole, faimosul matematician. De subliniat că *Tăunul* a fost agreată de propaganda sovietică a acelor ani, o întreagă poveste cu privire la cele două lecturi, la prima lectură, autorul era candid, deschis, la a doua, doar o dorință de a se întoarce la vârsta când mai putea plânge cu o carte în brațe, la etapa dintre copilărie și adolescență.

Capitolul 16 – Încheie prima parte a cărții, revine visul, de data aceasta, cu mușicul căruia îi este răpită muierea la cer, din ogradă, după urme care se termină brusc, ca urmare, el este condamnat la moarte prin spânzurare. Această parabolă este pentru autor de neînțeles, ca atare, ni se reamintește povestea cu pisica, care, dacă-i arăți ceva, ea vine la degetul tău, care devine locul arătat, deoarece creierul ei nu are putere de gândire. Se simte încăpățănarea de a ieși din labirint prin toate aceste pilde. Bilanțul primelor trei luni de scris în singurătate și lipsit de speranță pomenește despre câteva cărți ce au ca temă singurătatea (p. 217, e vorba de *Jurnalul lui Franz Kafka*). Asistăm la analogii ale vieții acestuia cu cea a autorului într-un București îndepărtat. Un alt vis premonitoriu este cel în care era maestru al tatuajului, într-o altă viață, o trecere în ireal are loc, un tatuaj total, chiar și la interior, dus la nesfârșit, chiar și în „citadela minții sale” (p. 220).

Trebuie să amintim pasiunea autorului pentru biologie, anatomie, matematică, chimie, fizică și inginerie, macrocosmos și microcosmos, de aceea, în imaginația lui, solenoidul, cel ce dă titlul romanului, este definit astfel: „Este un tor de vreo nouă metri diametru. Pe un miez de ferită erau înfășurate într-o incredibil de complicată structură, cu alternanțe de direcție și orientare calculate după un sistem numerologic abstrus, șaisprezece straturi de spire din sârmă de cupru, grosă de cinci milimetri. Bobina uriașă fabricată la Bassel și montată în secret pe un soclu cu cilindri hidraulici și rulmenți, în groapa din Maica Domnului, pe deasupra fusese turnată o șapă de beton și deasupra se afla casa cumpărată de la dom Mikola.” (p.81). Cât despre zona magică, acel nod energetic ales și simbolistica acestui solenoid, toate se vor dezvălui doar spre finalul cărții.

Iacob Naroș